

Plante descoperite de Artur Coman care au valoare medicinală și tinctorială

Farmacist Drd. Pop Oana
Profesor biolog Pop Maria

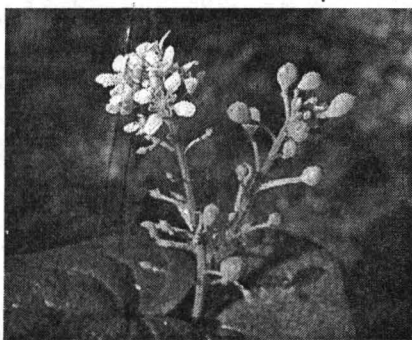
Anul acesta în 15 aprilie 2006 s-au împlinit 125 de ani de la nașterea celui mai mare botanist maramureșean, Artur Coman, un pasionat cercetător al florei Maramureșului, care a descoperit prezența unor taxoni pe acest teritoriu și a îmbogățit flora României cu noi taxoni. Ierbarul Coman cuprinde peste 16.000 file cu aceste plante.

Am studiat plantele identificate și cele descoperite pe teritoriul Maramureșului de către Coman Artur și am observat studiul științific morfo-anatomic și de localizare a fiecărei specii și în foarte mică măsură, aproape deloc, preocupări pentru flora tinctorială și medicinală. Din multitudinea de plante descoperite de Coman Artur m-am orientat asupra unora dintre ele, la care am studiat valoarea medicinală și tinctorială fie din literatura de specialitate, fie din cercetările mele personale.

- Lingureaua – *Cochlearia pyrenaica*, var. borzeana, Coman și Nyarády

Este o Brassicacee identificată de Artur Coman în munții Maramureșului.

Din literatura de specialitate am aflat că această plantă

Lingureaua – *Cochlearia pyrenaica*, var. borzeana, Coman și Nyarády

conține cantități mari de vitamina C și de săruri minerale, fapt pentru care i se atribuie proprietăți antiscorbutice, este indicată și în tratamentul bronșitei, astmului pulmonar, maladiilor cronice ale pielii. Lingureaua este folosită în țările nordice de oameni, sub formă de zarzavat și salate. În Ardeal, în unele localități se consumă sub formă de salată proaspătă.

Din punct de vedere medicinal, dă rezultate în tratamentul gingivitei, diverse răni ale mucoasei bucale, sângerari pe nas. Se folosesc frunze în stare proaspătă care se mestecă în gură, fără să se spele cavitatea bucală, nu se mănâncă 2-3 ore. Se mai folosește și sub formă de infuzie din plantă proaspătă.

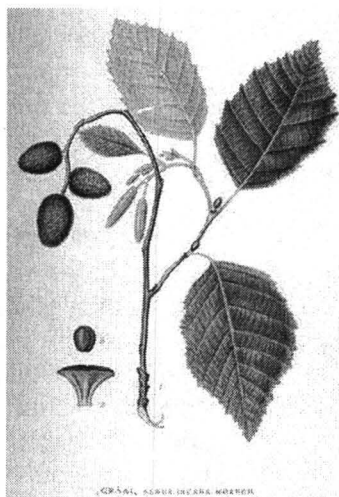
Proprietățile tinctoriale ale plantei Lingureaua – *Cochlearia pyrenaica*, var. Coman, sunt în cercetare.

Lui Artur Coman îi revine meritul de a fi descoperit la Tăul Morărenilor din satul Breb a arinișurilor înmlăștinite la altitudinea de 825 metri. Aici a descoperit o asociație unică în țară de 3 specii de arini: Arinul alb (*Alnus incana*), Arinul verde (*Alnus viridis*, var. *grandifolia*) și Arinul negru (*Alnus glutinosa*). Această asociație de Arin ocupă în această zonă o suprafață de 15-20 ha.

Tot aici găsim exemplare de *Ligularia sibirica*, specie unică în țară, plantă cu înălțimea de 1,50 – 1,65 m, cu 45 – 60 antodii.

Alnus incana este o specie de arini care se recunoaște după frunzele mari, ovate sau ovat-eliptice, cu vârful acuminat sau acut și flori unisexuate monoice.

Alnus glutinosa se recunoaște după frunzele emarginate sau știrbite la vârf, rotunde sau obobate, lipicioase. *Alnus viridis* se remarcă prin frunzele mici, rotund-ovate cu

Alnus incana

vârful acut, pe dos cu smocuri de peri la baza nervurilor. Amentii masculi se formează în vara precedentă iar cei fertili apar primăvara.

Din literatura de specialitate

reiese că *Alnus incana* și *Alnus glutinosa* se folosesc în scop medicinal pentru tratarea febrei și diareei sub formă de

decoct din scoarță sau

amentii; pentru tratarea durerilor de stomac – infuzie din muguri; pentru oprirea secreției de lapte la lăuze și pentru vindecarea împietririi sânelui – cataplasme cu frunze crude; pentru tratarea ulceratiilor de piele, tonifierea mucoasei bucale și a gingiilor – infuzie din frunze uscate; pentru tratarea transpirației picioarelor, reumatismului, hemoragiilor

Alnus glutinosa

Alnus viridis

externe, durerilor de dinți, gingivitei, ulcerățiilor – decoct din pulbere de scoarță cu care se fac spălături externe sau gargară.

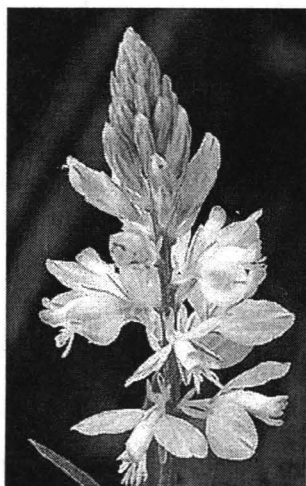
Din punct de vedere tinctorial am obținut din scoarță recoltată primăvara timpuriu culoarea neagră foarte frumoasă, culoarea cărămizie din scoarță proaspătă sau uscată, culoarea roșie din scoarță proaspătă combinată cu flori de Șovârv (*Origanum vulgare*) și fixată cu piatră acră.

Spre deosebire de celelalte două specii de Arin, Arinul alb și Arinul negru, care au proprietăți tinctoriale și medicinale, Arinul verde se remarcă prin aspectul ornamental rolul anticoroziv și de fixare a coastelor abrupte și nu s-au descoperit încă proprietăți tinctoriale și medicinale.

Prof. Ioan Nădișan în “Conservarea biodiversității maramureșene” citează plantele descoperite de Artur Coman,

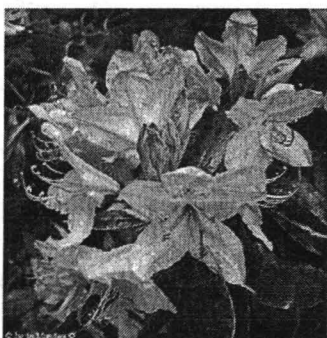

Campanula alpina

Polygala amara

intitulate “Plante cu flori albe în mod excepțional” dintre care *Polygala amara* și *Campanula alpina*.

Rhododendron myrtifolium

Dintre speciile rare citate de Coman mai amintim: Crucea pământului – *Heracleum carpaticum*, Smârdarul sau Bojorul românesc *Rhododendron myrtifolium*.

Crucea pământului, se spune din punct de vedere istoric, că a primit denumirea științifică de *Heracleum*, de la Hercule, primul om care ar fi descoperit proprietățile sale medicinale. Foarte comună *Heracleum sphondylium* –

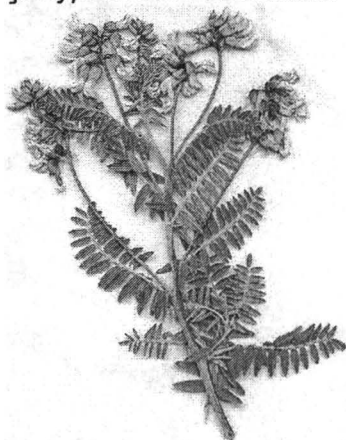
Crucea pământului sau Brânca ursului cum i se mai spune în popor, era folosită în mod empiric în trecut dar și astăzi pentru tratarea hipertensiunii arteriale, insuficienței renale, epilepsiei, reumatismului, iar pentru animale, vacile care consumă această plantă au laptele de foarte bună calitate.

Proprietățile tinctoriale ale acestei plante sunt în curs de cercetare.

Dintre plantele rare descoperite de Artur Coman menționăm *Astragalus penduliflorus* – plantă care la noi în țară se găsește numai în M-ții Rodnei. Artur Coman a aflat-o la Izvorul Cailor din Borșa, pe sub stânci calcaroase, la expoziție estică, la 1765 m altitudine împreună cu *Leontopodium alpinum*, *Euphrasia salisburgensis* și *Hypericum maculatum*.

Heracleum carpaticum

Astragalus penduliflorus

Mi-a atras atenția specia *Euphrasia* – plantă de ochi cu proprietăți medicinale deosebite pentru tratarea bolilor de ochi folosită încă de la dacoromani.

Asupra surorii sale *Euphrasia rostkoviana* s-au făcut cercetări de către Dr. Ursula Stănescu pentru tratarea vederii, conjunctivitei, blefaritei, hepatitelor, afecțiunilor gastrice, anorexiei, insuficienței cardiace.

Hypericum maculatum este o specie de Sunătoare lipsită de puncte transparente, cu flori mari, care nu este medicinală dar este foarte bună tinctorială.

Artur Coman propune să se interzică total pășunatul în Pădurea Crăiască, din Ocna Șugatag unde găsim în rariști o frumoasă floră erbacee, mai ales primăvara, de stejăriș. Rezervația propusă de marele botanist azi îi poartă numele

Dintre speciile de stejar m-am ocupat mai mult de *Quercus robur*.

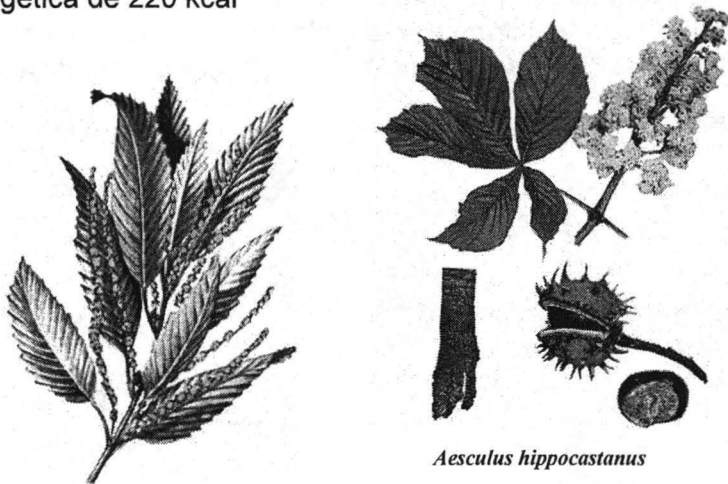
Din punct de vedere medicinal prezintă importanță terapeutică scoarța recoltată de pe ramurile tinere primăvara devreme când se desprinde ușor de pe ramuri și se usucă la soare sau în uscător. Are proprietăți hemostatice, antiseptice, astringente și cicatrizante folosindu-se în caz de hemoragii interne, hiperaciditate, ulcer gastro-intestinal, diaree, hemoroizi, gingivită, rinită, ca antidot în otrăvirea cu

alcaloizi și unele metale. Extern se folosește împotriva căderii părului, în degerături, arsuri, răni, contra transpirației picioarelor.

Pentru vopsit am folosit scoarța recoltată de pe arborii bătrâni, începând din luna octombrie până în februarie, în stare proaspătă și am obținut culorile negru și galben-muștariu.

- Castanul sălbatic – *Aesculus hippocastanus*, este un arbore ornamental cu un areal de răspândire mult mai mare decât Castanul comestibil – *Castanea sativa*, care are o răspândire limitată, numai în câteva județe din țară, dintre care și Maramureș, zona Baia Mare, Baia Sprie, Cavnic, Tăuți.
- Deosebirile dintre cele 2 tipuri de Castan:
- 1. Frunzele:
- Castanul comestibil – are frunzele alterne, lanceolate, scurt pețiolate și ascuțite la vârf, pe margini cu dinți ascuțiți de forma spinilor, iar pe partea dorsală cu nervuri proeminente.
- Castanul sălbatic – are frunzele lung pețiolate, palmat-compuse din 5-7 foliole dințate pe margini.
- 2. Florile:
- florile masculine albe sau roz ale Castanului sălbatic sunt așezate în inflorescențe mari la vârful ramurilor de forma unor candelabre.
- la Castanul cultivat florile masculine sunt grupate în amenți lungi care atârnă de pe ramuri.
- La ambele specii florile femele sunt așezate câte 3 într-un involucru spinos, iar fructele: achene globuloase – castanele, grupate câte 3 într-o cupă acoperită cu ghimpi, care sunt comestibile numai la *Castanea sativa* și toxice la *Aesculus hippocastanum*.

Din punct de vedere medicinal, prezintă importanță la Castanul comestibil fructele și frunzele. Fructele au o valoare energetică de 220 kcal

Aesculus hippocastanus

la 100 gr castane. Au efect tonic muscular, nervos și venos. Sunt remineralizante prin conținutul în săruri minerale și antianemice prin conținutul în fier. Datorită conținutului redus în sodiu pot fi consumate și de bolnavii cu boli cardio-renale.

Frunzele Castanului comestibil sunt antitusive, sedative asupra centrilor nervoși respiratorii superiori, bacteriostatice, producând frânarea dezvoltării bacteriilor patogene.

Castanul sălbatic prezintă importanță medicinală prin coaja care conține saponozide ce sunt potențate de derivații flavonici. Au acțiune de întărire a pereților venelor, corectarea circulației periferice defectuoase, reducerea fragilității capilarelor.

Din punct de vedere tinctorial am folosit scoarța, involucrul și apa rămasă după fierberea castanelor. Am obținut culorile: galben, bej, muștariu și negru.

Cromatică tradițională românească este confirmată de lucrările de artă păstrate în muzee: covoare, scoarțe, îmbrăcăminte. Culorile vechi, mereu puține la număr: alb, negru, cafeniu, galben și roșu. Mai târziu a apărut albastrul și verdele. Erau culori reci, sobre. Se spunea că culorile erau așa de trainice încât se rupă țesătura dar culoarea nu dispărea. Până și englezul Charles Boner vorbind despre româncele din Transilvania aprecia acest lucru: "*culorilor lucrate în unele părți ale Transilvaniei de către muierile de rând sunt atât de frumoase, încât ar putea servi drept podoabă pentru orice salon din Londra și din Paris.*" (Charles Boner – "*Columna lui Traian*", 1876)

Datorită concurenței cu coloranții sintetici, arta vopsitului vegetal a înregistrat un puternic regres. Astăzi vopsitul vegetal revine în actualitate datorită aspectelor negative ale culorilor chimice bazate pe anilină, culori care se decolorează iar colorantul chimic este toxic pentru organismul omului, iar, fixat pe țesături care se folosesc pentru îmbrăcăminte pot produce iritații pe piele și alergii. Descoperirea coloranților naturali din plante medicinale ar fi o soluție pentru colorarea medicamentelor, sucurilor naturale, alimentelor.

